

Posudek diplomové práce Martiny Plátové *Šlápěje Jakuba Demla*

Tématem diplomové práce Martiny Plátové se staly *Šlápěje Jakuba Demla* – svébytný periodický útvar, který Deml vydával v letech 1917–1941. Autorka se rozhodla nahlédnout tento konvolut z pěti rozličných úhlů pohledu – a to z hlediska založení a zrodu tohoto útvaru, z hlediska jeho popisu, z perspektivy kompozice, z perspektivy analýzy jeho poetiky a v neposlední řadě z hlediska jeho vztažení k celku Demlova díla.

V první řadě je třeba říci, že diplomantka stanula před úkolem nelehkým, k němuž dodnes česká i zahraniční literární historiografie nepodala soustavný výklad. Nehledě na několik spíše experimentujících interpretačních pokusů, dodnes stojí jako jediný fundovaný výklad založení a kontextové role *Šlápějí* interpretační komentář dvojice Fučík–Binar, na který Plátová v mnohém smysluplně odkazuje a od něhož odvíjí své další rozvíjející návrhy. Toto je první pozitivum práce; Plátové odkazu na Fučíkův a Binarův koncept totiž z hlediska jeho využití v diplomové práci nerozumím jako úlitbě školiteli, nýbrž jako rozumnému uvážení ostatních alternativ, které při současném stavu demlovského bádání – podle mého názoru – vykazují spíše míru osobní hašteřivosti interpretů, než vlastní službu Demlově dílu.

Další pozitivum práce vidím v diplomantčině snaze vnímat *Šlápěje* jako organickou součást Demlova díla. Martina Plátová usiluje vykládat každý podstatný jev, který ve *Šlápějích* analyzuje, prizmatem celku Demlova díla, a naopak. Toto je podle mého ~~jediný~~ adekvátní způsob, který nabízí orientaci v tomto zdánlivě heterogenním a diskontinuitním kontextu, jenž je ovšem esteticky zajímavý právě pro toto permanentní přemáhání, vylučování oné diskontinuity nesčetnými odkazy k prahům a zlomům, které ovšem nejsou zlomy potvrzujícími absolutní nadřazenost heterogenity, jako jsou spíše a paradoxně skrytými průzory k autorově vědomí bytostného celku. Odtud osobně nahlížím princip modernity Demlovy. *Šlápěje* tak vystupují v Plátové interpretaci jako určitá páteř Demlova díla, čili jako členitý opěrný fundament, složený z řady různorodých složek, od něhož se odvíjí celé další drama Demlova díla, a v kterém se toto dílo rovněž zrcadlí. Snaha vidět a vykládat *Šlápěje* na pozadí a jako průsečík díla – toto je podle mého rozhodující kvalita předložené práce, která sama o sobě vyžaduje uznání. V *Šlápějích* se totiž mnohdy poprvé setkáváme s postavami, které zalidní vbrzku Demlovo dílo, nebo se s nimi zde po svém loučíme, mnohá zápletky díla je zde započata, jindy se zde rozuzlí, mnohdy je tu spíše drsně přestřižena apod. *Šlápěje* tak mohou být vnímány jako paralela, klíč, ale také mnohdy jako zašifrovaná zpráva, kterou je možno číst pouze a výhradně v kontextu určité prózy, básně, dopisu, letáku, které se zjeví

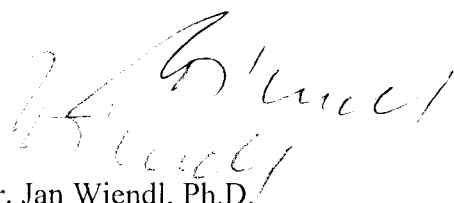
v Demlově díle buď v těsné časové souslednosti s vydávaným periodikem, či naopak za řadu let...

Při vědomí těchto peripetií je třeba nahlížet též diplomantčin pokus o pojmenování specifika Šlěpějí jako svébytného žánru. Právě zde si uvědomujeme ambivalenci jakéhokoli takového počínání, které má svoji logiku tváří v tvář pokusu pojednat Šlěpěje jako samostatný útvar, jež se ale současně narušuje v okamžiku, nahlížíme-li toto „periodikum“ v jeho úzkém svazku s dílem. Osobně považuji jakoukoli snahu o nalezení té pravé etikety žánru v tomto případě za marnou, jako za pouhý pokus ukotvit něco, co se jakékoli fixaci brání. Za plodnější naopak považuji pokus, uvažovat o Šlěpějích jako o typu insitní literatury, jak navrhuje autorka, neboť tento model má poměrně otevřený způsob výkladu, ale opět při uvědomění vši ambivalence (Demlovi nemůžeme přeci rozumět jako primitivovi; spíše jde o funkci jakéhosi totální zpředmětnění, zachycení prvoplánového zážitku v jeho hloubce i šíři, v jeho absolutních důsledcích pro lidský život, kterému je ovšem rozuměno z pevného a hierarchického hlediska, z intelektuálního uvědomění určitého řádu).

Zajímavou otázkou pak v těchto souvislostech zůstává rovněž návrh na alternativní členění Šlěpějí; jejich kompozici autorka nahlíží z hlediska tradiční antické tragické kompozice, což má svůj vtip. Ovšem celý tento pokus poukazuje k nutnosti korigovat uplatnění pojmu insitní literatury ve smyslu permanentního vědomí Demlova úzkého kontaktu a rozvíjení tradičních beletristických útvarů, ovšem formou překvapující, v jisté slova smyslu permutativní obměny. Deml podle mého názoru vychází ve své tvorbě z hlubokého kulturního vklínění, má ovšem tu sílu, tradiční útvar podrobit diktátu experimentu, čili reflexi specifického prožitku života. Toto je ostatně další impuls, který Demla přiřazuje ke špičkám modernistních tvůrců u nás.

Diplomová práce Martiny Plátové představuje zajímavý pokus vyrovnat se s touto jedinečnou problematikou. Při jejím čtení přicházejí na mysl pochopitelně další korigující otázky, uvědomuje si sílu a komplikovanost díla, o kterou se diplomantčiny pokusy o detailnější interpretační vstup tříští a ulpívají na povrchu, na popisu. Nicméně platí, že základní uchopení problému splňuje požadavky, které jsou na diplomovou práci kladeny; doporučuji ji proto k obhajobě.

Praha 14. 9. 2006

PhDr. Jan Wiendl, Ph.D.